

determine competitive differentiation tourist product, supporting attributes (indicators that assess the supporting attribute of the tourism product).

Key words: *International market of tourism services, competitiveness of a tourism industry, competitiveness of a tourism enterprise, competitiveness of a tourism product, level approach to competitiveness management.*

УДК 339.96: 336.278

О. О. Шкурат
Н. В. Балабанова

АНАЛІЗ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ КРАЇНИ

У статті здійснено аналіз економічної співпраці України з Міжнародними фінансовими організаціями на різних етапах розвитку. Виявлено закономірності взаємозв'язку кредитних запозичень з динамікою економічного зростання України та країн ЄС; визначено граничні значення рівня боргового навантаження в обраній вибірці країн. А також здійснено теоретичний аналіз наслідків залучення кредитних коштів від МФО на економічну ситуацію країни та запропоновано шлях ефективного здійснення боргової політики уряду. Розкрито наслідки та проблеми використання зовнішніх запозичень; окреслено заходи щодо вдосконалення та покращення економічної співпраці з міжнародними фінансовими організаціями.

Ключові слова. *Міжнародні фінансові організації, боргове навантаження, економічне зростання, країни ЄС, кредитні ресурси, державні запозичення.*

DOI 10.34079/2226-2822-2019-9-18-42-51

Постановка проблеми. На сучасному етапі неможливо уявити економіку, яка не залучена до системи міжнародного кредитування і в повній мірі забезпечує фінансові потреби своєї країни та є прикладом стабільного економічного зростання без залучення додаткових кредитних коштів. Автаркічна модель розвитку в сьогоденних реаліях зовсім втратила свою актуальність, процеси глобалізації з кожним днем посилюють значущість міжнародних організацій у системи світового господарювання та переплетіння взаємозалежності економік світу. Міжнародні фінансові організації (МФО) відіграють дуже важливу роль у світовому русі грошових ресурсів та виступають рушійною силою у фінансовій підтримці економік світу. Кредитні ресурси, як джерело фінансування, при умовах недостатніх власних фінансів, є ефективним шляхом для реалізації певних проектів та подолання короткострокових фінансових проблем. Однак перевищення граничних розмірів зовнішніх запозичень, що є прямим наслідком співпраці країни з міжнародними кредитними установами, ставлять під загрозу економічну безпеку країни та стають тягарем для державного бюджету за рахунок зростання витрат на обслуговування боргу. Тож до сьогодні вчені-економісти не сформували єдиного погляду щодо впливу зовнішніх кредитних запозичень на динаміку економічного зростання країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання ефективності співробітництва країн з міжнародними фінансовими організаціями, залучення кредитних ресурсів та визначення впливу зовнішніх запозичень на економічне зростання країни перебували та продовжують залишатися в центрі уваги наукових

шкіл, вчених та політиків. Серед зарубіжних науковців це, зокрема: Ф.Емереніні, У.Істерлі, Ф.Ротер, П.Кругман, К. Рейнхарт, К.Футагамі, С.Сельванатхана та інші. Серед вітчизняних учених варто відзначити, Н.Кравчук, В.Михайлюка, В.Базилевича, О.Барановського, Т.Богдан, О.Карапетян, А.Гальчинського, Т.Кубах, В. Козюка, В. Федосова та інших.

Метою дослідження є комплексний аналіз практичних аспектів, виявлення тенденцій та закономірностей впливу кредитних запозичень від провідних міжнародних фінансових організацій на економічне зростання країн світу, зокрема України.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день залучення країною зовнішніх позик для розвитку економіки є загальноприйнятою міжнародною практикою. Україна є очевидним прикладом країни, яка задля стабілізації своєї економіки потребує підтримки від МФО. У системі міжнародних відносин ресурси МФО за умови їх ефективного використання є важливим ресурсом у забезпеченні реалізації пріоритетних проектів і завдань соціального та економічного розвитку, інструментом інституційних перетворень та міжнародної інтеграції. За роки незалежності Україна стала активним гравцем на міжнародній арені, відповідно до відомостей Єдиного державного реєстру Міжнародних організацій, Україна є членом 83 міжнародних організацій. Що стосується міжнародних фінансових інституцій, то найвагомішими з них є Міжнародний валютний фонд (МВФ), група Світового банку, Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейським інвестиційним банком (ЄІБ). Саме завдяки фінансовим ресурсам цих установ Україна має змогу залучати цільові фінансові ресурси на конкретні проекти, які мають пріоритетне спрямування. Перш за все це реалізація проектів у державному секторі, у тому числі проектів-мультиплікаторів, які напряду або опосередковано впливають на регіональний розвиток, а саме: розвиток автомагістралей та реформа дорожнього сектору, підвищення енергоефективності, переоснащення магістральних газопроводів та розвиток міської інфраструктури.

Всього за час співробітництва України з МФО для реалізації проектів економічного та соціального розвитку (далі – проекти МФО) було залучено позик на загальну суму 12 579 млн дол. США та 5 923 млн євро, з них від МБРР – 11 605 млн дол. США (з урахуванням анульованих 1 133 млн дол. США), від ЄБРР – 974 млн дол. США та 2 089 млн євро, від ЄІБ – 3 417 млн євро.

Загальний обсяг кредитів, наданих міжнародними фінансовими організаціями для України впродовж 2008–2018 рр., розрахований на основі даних офіційних сайтів організацій, наведено у таблиці 1[5,7,10].

Таблиця 1

Обсяги кредитування міжнародними фінансовими організаціями економіки України, 2008-2018рр.

Назва МФО	од. виміру	Роки										
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
МВФ	млн. СПЗ	3000	4000	2250	-	-	-	2972,67	4728,1	716,11	734,05	1000
МБРР	млн. США	500	860	-	350	-	-	1082	1085	1600	500	700
ЄБРР	млн. євро	66,79	28,25	5,91	3,6	934	798	1210	997	581	740	300
ЄІБ	млн. євро	150	100	15,5	625	640	418,68	940	1257,67	801	318,06	136

Отже, за період 2008–2018 рр. з-поміж усіх міжнародних фінансових організацій найбільші обсяги кредитів в економіку України надано Міжнародним Валютним

Фондом – 17666,88 млрд СПЗ або 23,668 млрд.дол.США, що складає 69 % від загальної кількості отриманих міжнародних кредитів. На другій позиції – обсяг кредитів, наданих Міжнародним банком реконструкції та розвитку, загальна сума яких склала 3432,0 млн дол. США (12,6 %). Обсяги кредитування економіки України з боку ЄБРР протягом аналізованого періоду склали 157,79 млн.дол.США, на кредити, надані Європейським Інвестиційним Банком приходиться 11,9% (2489,22 млн євро).

Фінанси від Світового банку та Європейських інституцій загалом мають цільовий характер. Пріоритетними напрямками кредитування від цих організацій виступають енергетика (36,8%), транспорт (29,1%), ЖКГ (11,7%). Також в сучасних реаліях з'явилась частка в структурі напрямків фінансування від МФО така, як відновлення Сходу України (рис.1). Наразі це є стратегічним напрямком та залучення підтримки саме в цьому аспекті є дуже важливим для України.

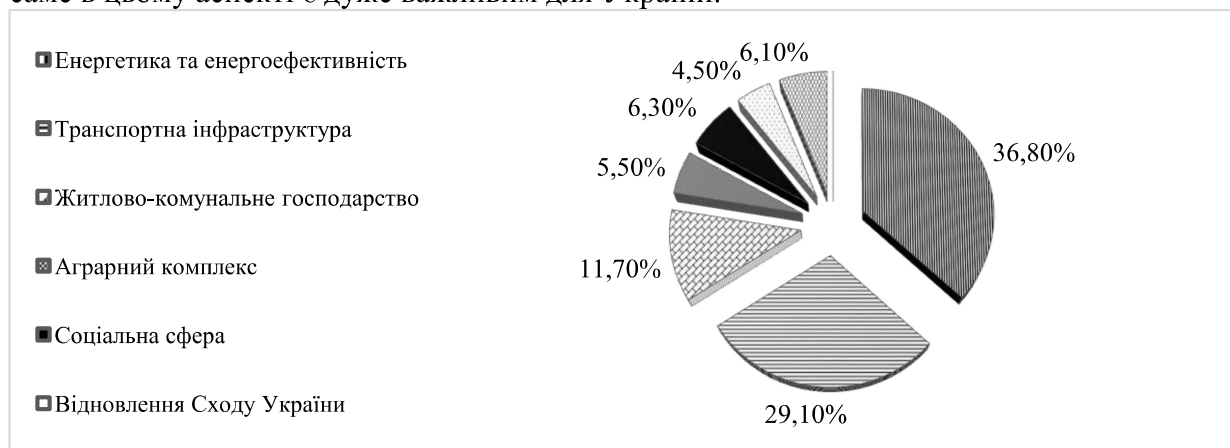

Рис.1. Галузева структура залучення фінансування від МФО за 2018р.

За роки співробітництва Світовий банк затвердив для України 50 позик загальним обсягом 10,1 млрд. дол. США, з яких отримано 7,4 млрд. дол. США. Більшу частину позикових коштів, що отримала Україна останніми роками від МБРР для реалізації проектів за кредитними угодами (84%), вкладено у системні перетворення через фінансування державного бюджету і тільки 16% спрямовано на реалізацію інвестиційних міжнародних проектів [7].

Фінансова підтримка Світового банку протягом всього періоду дії Концепції буде залежати від: (I) прогресу України в реалізації реформ; (II) покращення результатів впровадження портфеля проектів МБРР в Україні; та (III) загального кредитного потенціалу Світового банку і нормативу кредитування для України [1].

На сьогодні в Україні впроваджується 8 проектів технічної допомоги МБРР загальною вартістю близько 3293,45 млн. дол. США, з них вже профінансовано на 2986,73 млн. дол. США за такими напрямками: аграрний сектор; відновлення Донбасу та ВПО; енергетику та енергоефективність; освіту і науку; промисловість (прозорість вугільної галузі); реформу державного управління та фінансів.

Найбільші обсяги фінансування МБРР за поточними проектами розвитку України спрямовані до дорожнього сектору (частка у загальному обсязі становить 23,3%); на державне управління (20,5%), що включає загальний сектор, а також управління у сфері фінансів, енергетики та гірничодобувної промисловості, транспорту; теплопостачання та енергозбереження (14,4%); передачу та розподіл електроенергії (13,1%); великі гідроелектростанції (8,3%). Найменша частка коштів спрямована до секторів інших соціальних послуг, транспортного сектору, управління твердими відходами (4,8%)[8].

Що стосується даних співробітництва з Європейським банком реконструкції та розвитку, то станом на поточний рік ЄБРР реалізовував 169 проектів в Україні на

загальну суму 3,836 млрд євро. Операційні активи Банку в Україні складають 2,132 млрд євро, а участь в акціонерному капіталі українських підприємств – 11 % від загального портфелю активів Банку в Україні. Реалізуючи статутні цілі, ЄБРР найактивніше розвиває та сприяє запровадженню сучасних кредитно-боргових, фінансових інструментів у країнах операцій з тим, щоб постійно підвищувати ефективність співробітництва.

Виходячи з цільового призначення заповишень з боку МФО, їх практичного використання та умов повернення впливають і наслідки від їх використання на перспективу. В Україні нові зовнішні заповищення спрямовуються не на розвиток економіки, а на фінансування поточних витрат бюджету, включаючи й обслуговування вже наявної зовнішньої заборгованості. По оцінкам експертів за пару років Україна із «середньозаборгованої» країни, коли співвідношення зовнішнього боргу до ВВП було на рівні 40-45%, перетворилася в «сильнозаборговану» ВВП [2].

У світовій практиці для оцінки зовнішньоборгової залежності використовується близько двох десятків показників-індикаторів і ще більша кількість їх порогових значень. Також у кожній країні допустимий рівень зовнішнього боргу встановлюється індивідуально з урахуванням темпів економічного зростання, обсягів міжнародних резервів, експортної виручки тощо. Зокрема, згідно з Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України критичним вважається значення відношення державного зовнішнього боргу до ВВП, встановлене на рівні 60%. Проте, існують і загальноприйняті межі щодо його формування, перевищення яких може створити загрозу борговій безпеці держави. Так, у світовій практиці допустимим значенням щодо відношення державного боргу до ВВП вважається 60 %. Що ж стосується валового зовнішнього боргу, на думку експертів міжнародних фінансових організацій, він не становить реальної загрози для країни, якщо не перевищує 80% ВВП.

Проведений аналіз свідчить, що більшість країн ЄС значно перевищили зазначені межі. Зокрема, за підсумками 2018 року, валова державна заборгованість Греції становить 181,13% від ВВП, Італії – 132,16%, Португалії – 121,47%, Кіпру – 102,54%, Бельгії – 102,03%. В Україні показник відношення валового зовнішнього боргу до ВВП складає 85,74% (таблиця 2).

Таблиця 2

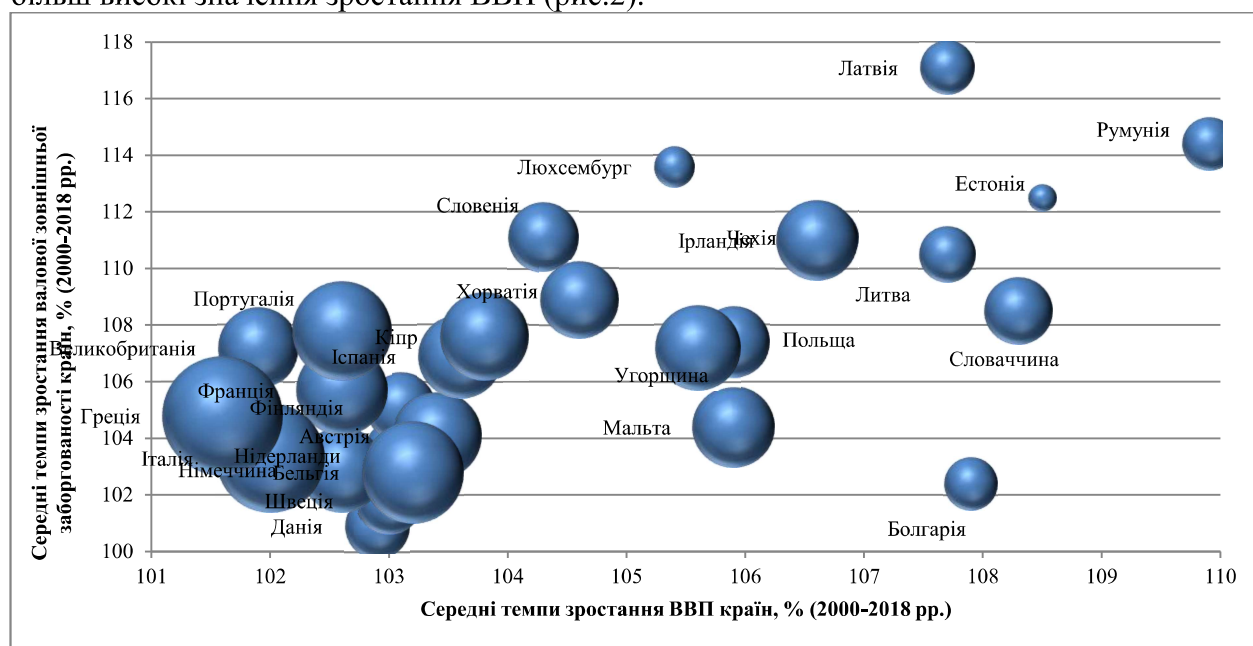
Відношення державного боргу до ВВП у країнах ЄС та Україні, 2018 р.

№	Країна	%	№	Країна	%
1	Естонія	8,39	16	Ірландія	63,64
2	Люксембург	21,38	17	Угорщина	70,38
3	Болгарія	22,64	18	Словенія	70,44
4	Чехія	32,46	19	Австрія	73,75
5	Данія	34,01	20	Хорватія	74,62
6	Литва	34,17	21	Україна	85,74
7	Румунія	34,88	22	Великобританія	85,82
8	Латвія	35,93	23	Іспанія	97,09
9	Швеція	38,83	24	Франція	98,39
10	Мальта	45,97	25	Бельгія	102,03
11	Польща	48,44	26	Кіпр	102,54
12	Словаччина	48,94	27	Португалія	121,47
13	Нідерланди	52,38	28	Італія	132,16
14	Фінляндія	59,26	29	Греція	181,13
15	Німеччина	61,69			

Та, незважаючи на те, що державна заборгованість у Франції, Великобританії, Німеччині також перевищує граничні межі до ВВП, вона не становить загрози економічному розвитку країн, адже у розвинених країнах ЄС залучені кредитні ресурси спрямовуються не на поточне споживання, а на збільшення активів, які дозволяють виконувати боргові зобов'язання й отримувати дивіденди [4]. Тобто проблема співробітництва країн з МФО полягає, насамперед, не в розмірах зовнішніх запозичень від них, а в ефективності їх використання. Адже окреслені вище межі - це лише загальноприйнятний орієнтир, оскільки навіть порівняно незначні розміри зовнішніх запозичень за умови їх неефективного використання можуть бути перешкодою стабільного функціонування економіки.

Аналіз та співставлення показників темпів зростання ВВП країн ЄС та України та темпів зростання державної заборгованості з урахуванням рівня державної заборгованості дозволяє зазначити, що для значної кількості країн ЄС з рівнем заборгованості вищим за середній рівень по об'єднанню (58%) є характерними невисокі темпи зростання ВВП. Так, для Греції, економіка якої характеризується найбільшим рівнем державної заборгованості середні темпи економічного зростання протягом останніх майже 20 років складають 1,6%. Для Італії, Бельгії, Франції, Німеччини, середній рівень державної заборгованості яких складає 114,9%, 100,6%, 79,90% та 69,30% відповідно середні темпи зростання економіки теж є невисокими – 102%, 103,2%, 102,6%. Та навпаки, в країнах, де рівень державної заборгованості не перевищує 50% (Естонія, Люксембург, Болгарія, Чехія, Данія та ін.) спостерігаються більш високі значення зростання ВВП (рис.2).

Рис.2. Візуалізація положення країн ЄС та України в координатах середніх темпів зростання ВВП, середніх темпів зростання державної заборгованості та середнього рівня державної заборгованості
 (за даними 2000-2018 рр.)

Державна заборгованість в контексті соціально-економічної ситуації в країні може виконувати дві протилежні функції. З одного боку, необхідність залучення коштів залежить від досягнутого рівня економічного розвитку, який оцінюється обсягом ВВП і рівнем ВВП на душу населення, з іншого боку, рівень зовнішнього боргу, в залежності від мети зовнішніх запозичень і від їх фактичного використання, може виступати

тимчасовим джерелом економічного зростання, а з іншого – руйнівним чинником для економіки країни.

Звичайно, з теорії відомо, що державним запозиченням за умови їх ефективного використання може бути властивий такий позитивний макроекономічний ефект, як прискорення темпів зростання національного доходу. Проте на практиці залучення до економіки зовнішніх запозичень, зокрема з боку МФО, має позитивний економічний вплив переважно у короткостроковому періоді, а у довгостроковому проявляються негативні наслідки, пов'язані з неефективним використанням залучених коштів та недотриманням безпечного рівня боргового навантаження.

Американськими економістами К. Рейнхарт і К. Рогофф [11], які досліджували економічне зростання 44 країн при різних рівнях державного боргу були зроблені наступні висновки: по-перше, виявлено досить слабкий зв'язок між державною заборгованістю та реальним економічним зростанням при показниках рівня заборгованості, що є нижчими за 90% ВВП. За умови перевищення порогових 90%, щорічне економічне зростання уповільнюється на 1%. По-друге, у країнах, що розвиваються граничні значення рівня державної заборгованості при яких починається зниження темпів економічного зростання є нижчими, ніж у розвинених країнах та дорівнюють 60%. У ситуації, коли державні запозичення перевищують цей показник, річне економічне зростання у країнах, що розвиваються уповільнюється на 2%.

Також Міжнародним валютним фондом в рамках проведення економічних досліджень було розроблено теорії щодо впливу заборгованості на економічне зростання країн. Основним результатом дослідження, в ході якого було проаналізовано 12 країн Єврозони за сорокарічний період, є висновок щодо наявності нелінійних зв'язків економічної динаміки та зовнішніх запозичень країни, тобто існує певна точка розвороту: до досягнення цієї точки вплив запозичень на економічне зростання є позитивним, після неї – економічне зростання починає гальмуватися [9].

Отже в роботі була поставлена задача, виявити закономірності та залежності темпів економічного розвитку країн ЄС та України від зміни рівня державних запозичень з метою визначення максимального значення рівня державної заборгованості, досягнення якого спричиняє уповільнення темпів економічного зростання країни. Таку закономірність встановлено на основі здійснення парного регресійного аналізу та побудови регресійної моделі, параметри якої відображають залежність досліджуваних показників. Виявлена залежність темпів зростання ВВП (Y) від державних запозичень (X) представлена у вигляді рівняння параболи другого порядку. Отримані результати дослідження представлено у таблиці 3.

Побудована модель та наведені рівняння регресії дозволяють розрахувати точку екстремуму – максимальне значення показника, при досягненні якого напрямок виявленої залежності між досліджуваними факторами змінюється. Тобто, коли величина державних запозичень досягає певного граничного рівня, економічне зростання країни починає уповільнюватися, а нові запозичення стають фактором його подальшого гальмування.

Такий висновок пояснюється тим, що перевищення певного граничного рівня зовнішніх запозичень може спричинити проблеми спроможності країни одночасно повною мірою виконувати свої платіжні зобов'язання та вирішувати соціально-економічні проблеми.

За отриманими результатами високий взаємозв'язок темпів економічного зростання з залученням країною зовнішніх запозичень виявлено для Хорватії та України. Для України існуюча макроекономічна та політична нестабільність, тривала реструктуризація економіки, нерівновага у фінансовій сфері також зумовлюють

потребу в залученні коштів, які у короткостроковому періоді виступають додатковим джерелом економічної динаміки.

Для групи країн з помірною кореляцією між досліджуваними показниками діапазон граничних значень рівня державної заборгованості складає 94,4%-101,3%. Виключенням є Угорщина, для якої максимальним рівнем державних запозичень, при якому можуть бути забезпечені позитивні темпи економічного зростання, складає 77,6% (70,38% за результатами 2018 р.). Естонія, Мальта, Латвія, Фінляндія та Болгарія за результатами 2018 р. мають рівень державної заборгованості, що коливається у межах від 8,39% (мінімальне значення серед досліджуваних країн) до 59,26%. Тобто можна припустити, що економічна динаміка в цих країн забезпечується не тільки та не стільки додатковими вливаннями зовнішніх фінансових ресурсів, а за рахунок інших чинників.

Таблиця 3

Результати розрахунків регресійного аналізу показників темпів економічного зростання та рівня заборгованості у країнах ЄС та України
 (розраховано на основі даних 2000-2018 рр.)

Групи країн	Країна	Рівняння регресії	Розраховане граничне значення рівня державних запозичень	Коефіцієнт детермінації (R ²)
Країни з високою кореляцією темпів економічного зростання та рівня державної заборгованості	Хорватія	$y = -0,5634x^2 + 114,17x - 5706,9$	101,3	0,81
	Україна	$y = -0,0505x^2 + 8,7339x - 256,59$	86,5	0,7
Країни з помірною кореляцією темпів економічного зростання та рівня державної заборгованості	Чехія	$y = -0,0474x^2 + 9,333x - 420,69$	98,5	0,61
	Греція	$y = -0,3382x^2 + 63,872x - 2848,1$	94,4	0,63
	Словаччина	$y = -0,0533x^2 + 10,897x - 508,55$	102,2	0,6
	Нідерланди	$y = -0,4169x^2 + 83,045x - 4072,6$	99,6	0,59
	Литва	$y = -0,0554x^2 + 10,631x - 469,63$	95,9	0,57
	Угорщина	$y = -0,0166x^2 + 2,5755x - 16,721$	77,6	0,57
	Франція	$y = -1,5072x^2 + 301,08x - 14940$	99,8	0,53
	Бельгія	$y = -0,7377x^2 + 149,43x - 7462,1$	101,3	0,52
	Італія	$y = -1,3022x^2 + 259,65x - 12816$	99,7	0,52
	Іспанія	$y = -1,0616x^2 + 215,38x - 10836$	101,5	0,5
Країни зі слабкою кореляцією між темпами економічного зростання та рівнем державної заборгованості	Румунія	$y = -0,0233x^2 + 4,6764x - 203,12$	100,4	0,5
	Естонія	$y = -0,0115x^2 + 2,2731x - 103,15$	98,8	0,47
	Мальта	$y = 0,0301x^2 - 7,6146x + 532,36$	126,5	0,37
	Латвія	$y = -0,0142x^2 + 2,3047x - 53,497$	81,2	0,36
	Фінляндія	$y = -0,3375x^2 + 67,17x - 3286,5$	99,5	0,33
Країни з несуттєвою кореляцією між темпами економічного зростання та рівнем державної заборгованості	Кіпр, Португалія, Словенія, Австрія, Німеччина, Польща, Люксембург, Данія, Великобританія, Ірландія, Швеція			0,01-0,27 (мінімальне та максимальне значення за групою країн)

Отже, міжнародні запозичення мають як позитивні, так і негативні наслідки, характер та сила яких залежать від рівня розвитку конкретної країни та її боргового навантаження. Серед позитивних сторін слід зазначити: 1) підвищення ефективності міжнародних зв'язків, зростання обсягів національного та світового виробництва; 2) підвищення економічної ефективності зовнішньої торгівлі; сприяння інтернаціоналізації виробництва; 3) створення і відновлення інфраструктури; 4) стимулювання міжнародного поділу праці; зміцнення державних підприємств і банків, пов'язаних із міжнародним капіталом; 5) створення сприятливих умов для залучення зарубіжних приватних інвестицій.

Серед негативних сторін, які перш-за все проявляються у довгостроковому періоді слід враховувати: поглиблення у країнах-позичальників внутрішніх структурних диспропорцій, оскільки розвиваються прибуткові галузі і не розвиваються ті галузі, до яких не надходять міжнародні фінансові ресурси; зростання конкуренції серед країн за ринки збуту, джерела сировини та сфери розміщення капіталів; зростання зовнішнього боргу та витрат на його обслуговування; підтримку в країнах-позичальниках вигідних країнам-кредиторам політичних та економічних режимів, маріонеткових урядів тощо.

Для подолання вказаних недоліків та забезпечення позитивного впливу кредитної діяльності МФО і некредитних форм підтримки на розвиток економіки України необхідно визначити вектор цілей співробітництва України з МФО і підкріпити їх конкретними важелями та інструментами. Партнерство України з МФО має спрямовуватися на досягнення таких цілей:

- відновлення зростання економіки України та досягнення його високих темпів;
- підвищення якості державного управління і ефективності роботи державного сектору економіки;
- сприяння реформам у освіті та охорони здоров'я за рахунок реалізації проектів, у рамках яких будуть відпрацьовані сучасні методи управління і фінансування в даних сферах;
- ініціювання, підготовка і реалізація лише тих проектів міжнародних організацій, які відповідають умовам високої фінансової і економічної ефективності, наявності стійких механізмів поширення результатів проекту на сектор у цілому, спроможність після реалізації проекту досягти основних завдань реформ.

Висновки. МФО на міжнародному фінансовому ринку є важливим гравцем у якості підтримки економічних реформ у країнах-реципієнтах, шляхом надання кредитів на пільгових умовах, прямих інвестицій в провідні галузі, а також технічної підтримки країн. Враховуючи сучасний стан економіки України саме позики МВФ допомагають підтримувати національну валюту, поповнювати резерви країни та здійснювати розрахунки по дійсним кредитам. Проте Україна повинна переорієнтувати спрямованість своєї політики і за допомогою залучених коштів розвивати потенціал економіки у довгостроковій перспективі.

Аналіз взаємозв'язків рівня боргового навантаження та темпів економічного зростання країни демонструють можливість позитивного впливу зовнішніх запозичень на економіку країни у короткостроковому періоді часу. Пояснюється ця тенденція тим, що залучення додаткового капіталу може прискорити темпи економічного розвитку окремих секторів та галузей країни, підвищити соціально-економічний рівень життя населення та призвести до економічного зростання економіки в цілому. Але за умовою не інвестиційного характеру використання залученого капіталу, негативними довгостроковими наслідками для економіки можуть стати: скорочення національних заощаджень, зменшення обсягів внутрішніх та іноземних інвестицій, зниження рівня національного виробництва та рівня життя населення.

Список використаної літератури

1. Базиліук Я. Б. Пріоритетні напрями підвищення результативності співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями / Я. Б. Базиліук // *Фінанси України*. – 2014. – № 1. – С. 54–66 ; Bazyliuk Ya. B. Priorytetni napriamy pidvyshchennia rezultatyvnosti spivrobitnytstva Ukrainy z mizhnarodnymy finansovymy orhanizatsiiamy / Ya. B. Bazyliuk // *Finansy Ukrainy*. – 2014. – № 1. – S. 54–66.
2. Богдан Т. Боргова безпека та її роль у гарантуванні фінансової стабільності / Т. Богдан // *Вісник Національного банку України*. – 2012. – № 4. – С. 8-15 ; Bohdan T. Borhova bezpeka ta yii rol u harantuvanni finansovoi stabilnosti / T. Bohdan // *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*. – 2012. – № 4. – S. 8-15.
3. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://treasury.gov.ua> ; Derzhavna kaznacheiska sluzhba Ukrainy [Elektronnyi resurs]. - Rezhym dostupu: <http://treasury.gov>
4. Мелих О. Ю. Зовнішня заборгованість зарубіжних країн та України: сучасний стан і ризики зростання / О. Ю. Мелих // *Науковий вісник Чернівецького університету. Економіка*. - 2014. - Вип. 694-695. - С. 42-49. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchu_ec_2014_694-695_11; Melykh O. Yu. Zovnishnia zaborhovanist zarubizhnykh krain ta Ukrainy: suchasnyi stan i ryzyky zrostannia / O. Yu. Melykh // *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Ekonomika*. - 2014. - Vyp. 694-695. - S. 42-49. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchu_ec_2014_694-695_11
5. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>; Ministerstvo finansiv Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.minfin.gov.ua>
6. Пантелєєва К. О. Інвестиційно-кредитна активність міжнародних фінансових організацій як чинник подолання дисбалансів економічного розвитку України / К. О. Пантелєєва // *Інвестиції: практика та досвід*. – 2019. - № 9. – С. 50-56; Pantelieieva K. O. Investytsiino-kredytna aktyvnist mizhnarodnykh finansovykh orhanizatsii yak chynnyk podolannia dysbalansiv ekonomichnoho rozvytku Ukrainy / K. O. Pantelieieva // *Investytsii: praktyka ta dosvid*. – 2019. - № 9. – S. 50-56.
7. Світовий банк в Україні [Електронний ресурс] // The World Bank. — Режим доступу: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine> ; Svitovyi bank v Ukraini [Elektronnyi resurs] // The World Bank. — Rezhym dostupu: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
8. Українська призма: співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями [Електронний ресурс] / А. Чубик та ін. – Режим доступу: http://www.fes.kiev.ua/new/wb/media/publikationen/prizma_ukr_int_2014.pdf; Ukrainska pryзма: spivpratsia Ukrainy z mizhnarodnymy finansovymy orhanizatsiiamy [Elektronnyi resurs] / A. Chubyk ta in. – Rezhym dostupu: http://www.fes.kiev.ua/new/wb/media/publikationen/prizma_ukr_int_2014.pdf
9. Eurostat [Electronic resource]. – Mode of access: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
10. International monetary fund [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.imf.org>
11. Reinhart C. M. Growth in a Time of Debt [Electronic resource] / C. M. Reinhart, K. S. Rogoff // *American Economic Review*. — 2010. – Vol. 100, Issue 2. – P. 573-578. - Mode of access : <http://www.nber.org/papers/w15639>

Стаття надійшла до редакції 10.10.2019.

O. Shkurat
N. Balabanova

ANALYSIS OF THE IMPACT OF INTERNATIONAL FINANCIAL ORGANIZATIONS ON THE ECONOMIC GROWTH OF THE COUNTRY

The article analyzes the economic cooperation of Ukraine with International Financial Organizations at different stages of development. It has been determined that for the whole period of Ukraine's cooperation with the MFIs, loans for the total amount of USD 12 579 million and EUR 5 923 million were attracted for the implementation of economic and social development projects. Of all international financial institutions, the largest amounts of loans to the Ukrainian economy were provided by the International Monetary Fund - USD 23.668 billion, which is 69% of the total amount of international loans received. In the second position - the volume of loans granted by the International Bank for Reconstruction and Development (12.6%), the volume of loans from the EBRD amounted to USD 157.79; loans granted by the European Investment Bank account for 11.9%. It is determined that, based on the purpose of borrowing by MFIs, their practical use and repayment conditions, there are consequences for their use in the future. In Ukraine, new external borrowings are directed not at economic development but at financing current budget expenditures, including the servicing of already existing external debt.

As a result of the analysis it is determined that most EU countries have significantly exceeded the generally accepted debt load limits. In particular, Greece's gross national debt is 181.13% of GDP, Italy - 132.16%, Portugal - 121.47%, Cyprus - 102.54%, Belgium - 102.03%. The ratio of gross external debt to GDP is 85.74% in Ukraine. It is noted that a high number of EU countries with debt levels above the average level of integration (58%) are characterized by low GDP growth rates. On the contrary, in countries where the level of government debt does not exceed 50% (Estonia, Luxembourg, Bulgaria, Czech Republic, Denmark, etc.) higher values of GDP growth are observed.

It is noted that government borrowing can be characterized by such a positive macroeconomic effect as accelerating the growth of national income with condition if borrowing money used effectively. However, in practice, attracting external borrowing to the economy, in particular by MFIs, has a positive economic impact mainly in the short term, with negative effects in the long term. In the article has been identified the patterns and dependencies between rates of economic development of EU and Ukrainian countries with changes in the level of government borrowing. Also has been determined the maximum value of the level of government debt, the achievement of which causes a slowdown in the country's economic growth rate. The implications and problems of using external borrowing are revealed. Measures are outlined to improve economic cooperation with international financial institutions.

Keywords. *International financial institutions, debt load, economic growth, EU countries, credit resources, government borrowing.*

УДК 338.23:502

О. М. Грибіненко

ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Зростаюча роль впливу неекономічних факторів на розвиток світового господарства призвела до необхідності формування нової парадигми міжнародної